

STATSMINISTERENS NYTTARSTALE 1. JANUAR 1980
I NRK'S UTENLANDSPROGRAM

De aller fleste av oss føler vel noe spesielt for et årsskifte.

Enda en gang har vi lagt et år bak oss.

Et nytt og ubrukt år ligger foran. Med spenning og forventning spør vi hva dette skal inneholde.

Men i dag har vi også lagt et tiår bak oss. 1970-årene er historie.

Så tar vi sammen fatt på 1980-årene. Det er du og jeg som skal gi det nye året og det nye tiåret innhold.

- 2 -

La oss bli enige om å begynne arbeidet med fortrøstning og optimisme. Problemer er det nok av, men det er allikevel de store mulighetenes tiår som ligger foran oss.

Gjennom sterke brytninger vokste det i 1970-årene fram en ny erkjennelse av et behov for samarbeid verdensdeler og nasjoner imellom.

Nye former for organisasjon i vårt eget samfunn med en gryende medbestemmelse i arbeidsliv og økonomisk liv vokste fram.

Spiren til noe nytt er lagt.

I 1980-årene må disse tendensene vokse seg sterkere og mer omfattende.

Et tilbakeblikk på 1970-åra forteller oss at det dessverre enda synes å være langt fram til en situasjon hvor vi har lært å leve med hverandre i fred og fordragelighet.

Men allikevel har freden, samarbeidet og demokratiet også vunnet store seire i dette tiåret.

I vår egen verdensdel har vi sett at Hellas, Spania og Portugal har greid å ta seg ut av generasjoners diktatur og inn i demokratiet. Ja, vi har også kunnet glede oss over at disse unge demokratiene har vist levedyktighet.

I det fjerne Østen er den lange og bitre Vietnamkrigen brakt til avslutning.

Det er allikevel med bekymring og sorg vi må se at denne delen av verden ennå ikke er preget av demokrati og framskritt for menneskeverdet. Hundretusener av flyktninger

forteller oss om fortsatt ufattelige menneskelige lidelser.

På tross av fredsavtalen mellom Israel og Egypt er situasjonen i Midt-Østen fortsatt spent og farlig.

I Iran er sjahens diktaturvelde skiftet ut med et nytt preget av fanatisme og vold.

Frigjøringsprosessen i Afrika har kommet et betydelig skritt nærmere målet.

I vår egen verdensdel kan vi se tilbake på historiens lengste periode med fred.

Eller hvordan er det? Tør vi å ta et slikt ord som fred i vår munn?

Det faller noe vanskelig når vi vet at denne fred hviler på en stadig mer utviklet terrorbalanse.

Men så lenge vi ikke har noe annet å sette i stedet, må vi se den bitre realitet i øynene, at denne balansen må opprettholdes.

Men vi har aldri lov til å akseptere terrorbalansen som et mål. Den må være et middel.

Det er og blir supermaktenes ansvar å komme ut av denne situasjonen.

Men de små land har også sitt ansvar og sin oppgave.

Vi må gi klar beskjed om at vi har evne og vilje til å forsvare vår egen suverenitet.

Det er på et slikt grunnlag vi kan gjøre vår innsats for å bringe stormaktene frem til forhandlingsbordet.

Det er tegn som tyder på at vi ved begynnelsen av 1930-årene står foran en historisk sjanse. Denne må nyttes.

1970-årene ga oss et brudd i utviklingstendensene

hos de vestlige industriland.

For sent ble vi klar over at vår velstand og vekst i for stor grad hvilte på en ustabil utvikling og på energikilder som var politisk og fysiske usikre. Vi fikk den såkalte oljekrise.

Vi fikk en eksplosjonsartet vekst i oljepriser. Vi fikk inflasjon, vi fikk mangel på balanse industrilandene imellom. En lang sammenhengende økonomisk vekstperiode ble brutt.

Dette skapte betydelige problemer for de vestlige industriland. Igjen viste det seg at vi totalt manglet evnen til et forpliktende internasjonalt samarbeid som kunne hindre at 20 millioner mennesker ble arbeidsløse.

I 1970-årene skapte vi ideen om en ny økonomisk

verdensorden.

På samme måte som vi i vårt land bekjempet fattigdommen med en ny måte å fordele samfunnsgodene på, på samme måte krever de fattige land i verden i dag en ny fordeling av godene.

Vi har ikke lov til å kalle oss humanister og demokrater uten at vi gjør mer for å løse dette uverdige problem.

1930-årene må bli den tidsepoken da en ny økonomisk verdensorden ikke bare blir et begrep, men en realitet.

Dette vil også måtte møte oss i vår egen hverdag.

For vårt eget vedkommende har vi hittil kommet vel igjennom en vanskelig internasjonal situasjon.

Det er mange grunner til dette.

En av dem er at vi nettopp i 1970-årene har tatt skrittet inn i en ny epoke i vår økonomiske historie.

Oljeproduksjonen og den store virksomhet omkring denne har gitt sin virkning.

Men dette er ikke hele forklaringen.

Det har vakt internasjonal oppsikt at vi i Norge uten de store rystelsene i vårt arbeids- og næringsliv har frosset fast inntektene i 15 måneder.

Jeg føler et behov for å takke alle for forståelse og vilje til innsats.

I det år som ligger foran oss skal vi igjen igjennom et bredt pris- og inntektsoppgjør.

Problemstillingen kan fortsatt være et størst mulig

lønnstillegg og dermed flere mennesker ut i arbeidsløshet.

Jeg føler meg trygg på at de fleste i Norge vil velge tryggheten for arbeid og inntekt.

Det som vil få størst betydning for årene som ligger foran, er at vi har lært oss ikke bare å spørre om hvor stor vekst vi fra år til år skal få. Men hva denne veksten inneholder.

Vi trenger fortsatt i vårt land å bygge ut nye arbeidsplasser, trygge våre gamle og nye næringer, skape virksomhet ute i distriktene, gi muligheter for de unge menneskene som med god utdannelse går inn i vårt samfunn.

Her er den økonomiske vekst nødvendig, og her er den også meningsfullt.

Vi har kommet så langt med vår materielle velstand i vårt samfunn at vi ikke bare har behov for, men også råd til,

å satse på det menneskelige miljø.

Ny teknikk har gjort oss stadig mer effektive, ja så effektive at vi truer det naturgrunnlag som vi er sjebnesvangert avhengig av.

Kanskje dette særlig preger Nord-Norge og våre kystdistrikter.

Det har vært og er nødvendig å gå til sterk reduksjon av våre fiskefangster, nettopp for å hindre at havet skal bli et tomt hav.

Vi må alle i fellesskap være innstilt på å satse mer for å trygge arbeid, bosetting og framtid i vår nordlige landsdel og i våre kystdistrikter.

Ny teknologi tar også sin plass i våre fabrikker, på våre kontorer, i forretningene og i administrasjonen.

Vi må skaffe oss kunnskåper, og vi må skaffe oss bevissthet i viljen til å styre disse nye redskapene.

La meg så på denne første dagen i det nye året sende hilsen og gode ønsker til alle nordmenn på oljefeltene i Nordsjøen, sjøfolkene som seiler ute, utenriktjenestens folk, de som er engasjert i utviklingshjelpen og de som arbeider i misjonens tjeneste, *soldatene våre i Libanon* og alle andre nordmenn som i dag befinner seg utenfor landets grenser.

Jeg sender en spesiell hilsen og alle gode ønsker til Kong Olav og hans familie.

Til alle jeg har møtt gjennom Kringkastingas utenlandsprogram i dag.

Et godt og fredelig nytt år.